מחוון: מבחן מסכם – מסכת בבא קמא – פרק המניח

ניקוד: חלק א 5×6 = 30 · חלק ב 30 · חלק ג 25 · חלק ד 15 · סה"כ 100. בשאלות הפתוחות: תשובה נכונה במילים של התלמיד מקבלת ניקוד מלא; תשובה חלקית מקבלת חצי מהניקוד בערך, לפי ההערות. הסברים שמסומנים "לפי רש"י" או "הסבר" הם פירוש, לא לשון הגמרא.

1. **ב** – הנתקל פטור. ואם הנתקל נפגע – בעל הכד (החבית) חייב בנזקו. (6 נק')
2. **א** – כד וחבית הם אותו כלי. "היינו כד – היינו חבית". הנפקא מינה, לפי רש"י: למקח וממכר. (6 נק')
3. **ב** – כי היה חושך ("באפילה שנו"). מלאה חביות – רב; בפינה ("בקרן זוית") – רבי יוחנן. (6 נק')
4. **א** – אדם עושה דין לעצמו – לוקח את שלו בלי בית דין. רב נחמן: מותר; רב יהודה: אסור כשאין הפסד. (6 נק')
5. **ב** – פטור, כי "קרקע עולם הזיקתו". המים הם ממונו (לא הפקיר), ולכן חייב על הכלים; על גוף האדם – פטור. (6 נק')
6. בספק בענייני כסף לא מכריעים לפי מה שרוב האנשים עושים או אומרים, ומי שרוצה לקבל כסף צריך להוכיח (לפי רש"י) (5 נק'). למקח וממכר: המוכר יכול לתת כלי קטן גם למי שביקש "חבית" (5 נק'). **(10 נק')**
7. לפי רב אין דרך לעבור, ולכן גם מי ששבר בכוונה היה פטור – אז למה המשנה כותבת "נתקל"? (5 נק'). לפי רש"י, גם באור יום הנתקל פטור, כי אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים (5 נק'). **(10 נק')**
8. בן בג בג: אל תיכנס לחצר חברך לקחת את שלך בלי רשות, אלא "שבור את שיניו" ואמור "שלי אני נוטל" (4 נק'). זה מראה שאדם עושה דין לעצמו – נגד רב יהודה (לפי רש"י) (3 נק'). תשובה: בן בג בג הוא דעת יחיד, וחכמים חולקים עליו (3 נק'). **(10 נק')**
9. **א.** רב יהודה: אדם לא עושה דין לעצמו; רב נחמן: עושה (4 נק'). כשיש הפסד ("פסידא") – כולם מסכימים שמותר (4 נק'). (8 נק')
   ב. רב יהודה: "שילך לפני הדיין" – כשאין הפסד, אין סיבה לא לפנות לבית הדין (4 נק'). רב נחמן: "כיוון שהוא עושה לפי הדין – לא יטרח (ללכת לבית הדין)": אם הוא צודק, אין צורך בטרחה (5 נק'). (9 נק')
   ג. פסידא = הפסד (3 נק'). לפי רש"י: עד שילך לבית הדין, השני ימשיך לשאוב, לא יידעו כמה שאב, ואולי המים ייגמרו ולא יהיה ממה לשלם (5 נק'). (8 נק')
10. שאלה פתוחה. כיוון אפשרי (הסבר): אם אין הפסד (למשל אין מבחן מחר) – לפי רב יהודה פונים למורה; לפי רב נחמן מותר לקחת, כי זה לפי הדין. אם יש הפסד – לכולם מותר. **(15 נק')** מחוון: 13–15 נק' – עמדה ברורה, נימוק שמתבסס על הגמרא (ציטוט או שם של שיטה) ודוגמה מנומקת; 8–12 נק' – עמדה ונימוק בלי קשר ברור לגמרא או בלי דוגמה; 3–7 נק' – עמדה בלי נימוק; 0 – לא ענה.